

Література:

1. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. - № 40-41. - Ст.379.
2. Положення про Громадську раду при Міністерстві внутрішніх справ України: Рішення Громадської ради при Міністерстві внутрішніх справ України від 1 лютого 2013 р. // Інтернет ресурс: режим доступу - <http://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/861494>.
3. Про затвердження Інструкції про порядок проведення атестування поліцейських: Наказом МВС від 17.11.2015 № 1465 // Офіційний вісник України: офіційне видання від 20.11.2015 2015 р. - № 90. - Стор. 234. – Ст. 3073.

**Собакарь
Андрій Олексійович,**
професор кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

ОСОБЛИВОСТІ РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Євроінтеграційні прагнення України вимагають перебудови і значного підвищення рівня ефективності та якості діяльності правоохоронних органів, й насамперед новоствореної поліції. Саме діяльність цього правоохоронного органу є надійною гарантією забезпечення охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку, надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги та створення реальних умов для нормального функціонування демократичної правової держави.

За роки незалежності в Україні було здійснено кілька спроб реформування органів внутрішніх справ, кожна з яких не принесла бажаного результату. Лише революція гідності дала старт довгоочікуваним змінам. Перші кроки у напрямку переосмислення завдань, функцій та змісту діяльності названого правоохоронного відомства та ревізування усталених алгоритмів і підходів до оцінки діяльності міліції-поліції вже зроблені, зокрема у Концепції першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ зазначається, що авторитет влади у сфері протидії злочинності залежить не стільки від показників розкриття кримінальних правопорушень, скільки від довіри населення до правоохоронних органів як

до захисників індивідуальних та суспільних інтересів, та додержання силовими структурами принципу верховенства права [1].

Справжнім проривом у створенні міліції (поліції) нового зразка стало запровадження в Україні Концепції «100 днів якості Національної поліції України», в якій зазначено, що основну роль відтепер відіграють не кількісні, а якісні показники роботи працівників поліції; кінцева оцінка якості роботи територіальних та структурних підрозділів Національної поліції, а також їхніх керівників і рядових працівників формуватиметься з урахуванням таких показників, як результати зовнішнього соціологічного опитування населення, результати оцінки ефективності роботи поліції з бізнес-середовищем, результати внутрішнього опитування працівників поліції, оцінка результатів виконання пріоритетних завдань тощо [2].

Однак, попри вказані зміни, система органів внутрішніх справ (за виключенням новоствореної патрульної служби) продовжує залишатися недостатньо ефективною, внутрішньо суперечливою, закритою від суспільства, громіздкою та відірваною від потреб людини і громадянина.

Не зважаючи на заходи, що вживаються керівництвом країни з поліпшення її матеріально-технічного і правового забезпечення, сучасна українська поліція в своїй організації та діяльності багато в чому зберігає риси колишнього відомства. На тлі перманентного переходу названого відомства від «міліції» до «поліції» спостерігаються певні негаразди, серед яких найбільш виразно виділяються наступні:

по-перше, зміни, що відбуваються в системі МВС України, важко назвати справжньою системною реформою. За виключенням патрульної служби мають місце механічні кадрові заміни і поступова реструктуризація правоохоронного відомства. Спостерігається майже повна відсутність координації дій між новими поліцейськими і районними відділами внутрішніх справ, що негативно впливає на рівень криміногенної ситуації в країні;

по-друге, об'єднання поліції з іншими державними інституціями в органи внутрішніх справ по суті є механічним і не породжує нових, інтеграційних якостей, властивих саме органу внутрішніх справ, а не будь-якій із складових його частин;

по-третє, в результаті реформаційних заходів залишаються невирішеними багато важливих питань не тільки організаційно-правового статусу поліції, але і її соціально-правової інституалізації в сучасному українському суспільстві. Крім патрульної служби, інші підрозділи поліції продовжують зберігати облік колишньої міліції, при цьому як зовнішньо, так і внутрішньо;

по-четверте, в розвиток Закону України «Про Національну поліцію» дотепер так і не прийнято необхідного пакету підзаконних нормативно-правових актів, адже очевидно, що названий закон не в змозі врегулювати виключно всі питання організації та діяльності поліцейського відомства;

по-п'яте, «запізнення» центру в правовому регулюванні діяльності поліції, відсутність нормативної основи поняття «Орган внутрішніх справ» нерідко приводить до виходу підрозділів за межі своїх повноважень і предметів відання [3, с. 53].

по-шосте, незважаючи на всі позитивні зміни, сьогодні немає достатніх підстав стверджувати, що українська «нова» поліція повною мірою стала правоохоронною структурою демократичної держави, що спирається в своїй діяльності на широкі верстви населення та інститути громадянського суспільства. За результатами соціологічних опитувань повною мірою зараз поліції (міліції) довіряють лише 2% громадян [4].

по-сьоме, неефективне використання зарубіжного досвіду організації поліцейської діяльності, насамперед високорозвинених країн, які традиційно втілюють принципи правової держави, мають розвинені структури громадянського суспільства, сформовані правові системи та налагоджені механізми реалізації правових приписів. Тобто мова йде про дефіцит практичних рекомендацій щодо використання такого досвіду в професійній діяльності органів внутрішніх справ України[5];

по-восьме, відсутність чіткої концепції професійної підготовки поліцейських кадрів, організації навчального процесу, підвищення кваліфікації тощо. Європейський вектор розвитку України вимагає запровадження європейської системи організації професійної підготовки правоохоронних кадрів, розрахованої не на «швидкість» навчання, а на якість кінцевого продукту.

Названими застереженнями не вичерпуються проблеми реформування даного правоохоронного органу. Однак для того, щоб так звана «реформа міліції-поліції» не стала надалі черговим «косметичним ремонтом» з подальшим посиленням централізації та бюрократизації, віддаленням органів внутрішніх справ від суспільства, схильною переважно політичним і кон'юнктурним трансформаціям, а не об'єктивним потребам суспільства, необхідно, щоб ці процеси базувалися на науково-обґрунтованій концепції, яку слід розглядати не тільки як концептуальну основу відомчого планування структурного реформування підрозділів «міліції» в «поліцію» та підготовки проектів нормативно-правових актів, але і як певну державно-правову категорію. Це означає, що така концепція повинна бути законодавчо зафіксованим відображенням світоглядної позиції вищого політичного керівництва держави в питаннях про соціальне призначення поліції, її місце і роль в суспільстві, цілях, завданнях.

Зрозуміло, що механічна зміна назви «міліції» на «поліцію» не може стати панацеєю від усіх лих, що мають місце у зазначеному правоохоронному відомстві. Потрібна злагоджена системна робота на всіх рівнях, кінцевою метою якої може стати створення принципово нової поліцейської інституції європейського зразка.

Література:

1. Питання реформування органів внутрішніх справ України: розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 р. № 1118-р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://document.ua/pitannja-reformuvannja-organiv-vnutrishnih-sprav-ukrayini-doc210056.html>
2. Концепція «100 днів якості Національної поліції України» // [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.mvs.gov.ua/mvs/article/1714126?annId=1714127>
3. Зозуля І. В. Органи внутрішніх справ України: поняття та зв'язок між змістом і формою / Зозуля Ігор Вікторович // Наше право. – 2009. – № 1. – Ч. 1. – с. 49–55.
4. Результати соціологічного дослідження «Оцінка громадянами ситуації в Україні та стану проведення реформ [Електронний ресурс] // Центр Разумкова. Режим доступу: http://razumkov.org.ua/ukr/news.php?news_id=635.
5. Бесчастний В.М. Міжнародний досвід у діяльності міліції України // Віче. – 2009. – № 24. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://www.viche.info/journal/1780/>

Юнін

Олександр Сергійович,

заступник директора,
декан факультету № 1 ННІ ПОЗН
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІДРОЗДІЛІВ КРАЇН З РОЗВИНЕНОЮ ПОЛІЦЕЙСЬКОЮ ФУНКЦІЄЮ

На думку більшості учених, пріоритетні завдання і функції поліції відносяться до сфери протиправних діянь, а також соціально небезпечних подій, що загрожують життю, здоров'ю, правам і свободам громадян, державним і суспільним інститутам. Характерно, що органи влади та більшість теоретиків держав світу з розвиненою поліцейською функцією¹ основне призначення поліції бачать у «встановленні контролю над злочинністю», «забороні її за допомогою вживання тих засобів, які представлені законом».

Сьогодні відбулося юридичне і фактичне розширення повноважень поліції в країнах з розширеною поліцейською функцією. Це виражається у першу чергу в тому, що у ряді країн, зокрема, Іспанії, ФРН, Франції, Італії та ін., поліцейські службовці дуже часто на практиці майже в повному обсязі

¹Під країнами з розвиненою поліцейською функцією слід розуміти країни, які мають в основі свого розвитку стабільний громадський порядок, встановлений демократичними нормами, правовий порядок, а також дієву систему органів, що здійснюють правоохоронну діяльність.